

Opfølgning på informations- og debataften om rent grundvand i lokalområderne – nu og i fremtiden, d. 29. februar, 2024, FolkeAkademiet Sydfyn

Få dage før denne aftens oplæg, udgav Danske Regioner sit bud på hvad der skal gøres for at beskytte det danske grund- og drikkevand. Der skal ske noget, for som Regionerne siger: 'Vi bor lige ovenpå det vand vi alle sammen drikker' – så det skal selvfølgelig beskyttes. Blandt andet lægger Regionerne vægt på, at den lokale forvaltning og organisering af grund- og drikkevand på vandværker og i kommuner skal styrkes, da det er et komplekst geologisk og økonomisk område, der også er præget af mange lokale interesser. Per Rygaard, afdelingsleder fra Klima, Natur og Miljø, Svendborg Kommune, var derfor kommet for at fortælle hvad kommunens indsats består i. Der var stor spøgelyst under oplægget - faktisk så stor at Per blev meget længere end lovet. Per informerede om kommunens nye vandplan for 2023-2035, som for få dage siden er blevet endeligt vedtaget i Svendborgs kommunalbestyrelse. Det er glædeligt, at kommunen nu har en langsigtet plan for at sikre rent og sikkert drikkevand i hele kommunen. Per informerede om tilstanden på drikkevandskvaliteten i kommunen og hvor der er fundet skadelige stoffer i drikkevandsboringer, samt hvilke tiltag, der er undervejs for at lave nye langtidsholdbare boringer (blandt andet skovrejsning). Per forklarede også lidt om de boringnære beskyttelsesområder (BNBO), som bør etableres omkring alle boringer, da grundvandsindvinding skaber undertryk og trækker skadelige stoffer som spredes ovenpå jorden, ned i grundvandsmagasinerne. Han forklarede at kommunen bistår med geologiske mfl. data om hvordan BNBO skal udmåles, men påpegede at BNBO-aftaler kun kan etableres frivilligt mellem lodsejere og de lokale vandværker og at det går langsomt med at få dem på plads (14 ud af 36 boringer i kommunen er beskyttede). Der har længe været pres på miljøministeriet for at udforme lovforslag, som kan give kommuner og vandværker værktøjer til at etablere BNBO'er. Lige nu er dette endnu engang blevet udskudt af miljøministeriet til først i 2025, trods løfter om at få dette etableret tilbage i 2022. Per sluttede af med at give sine bud på hvad vi selv kan gøre som borgere for at beskytte grund- og drikkevandet lokalt.

Det var på dette grundlag at cirka 30 af de fremmødte deltagere fik kaffe og kage, og derefter satte sig i små grupper og diskuterede hvad vi selv kan gøre derhjemme, på lokalt plan og hvad der er behov for på regionalt og nationalt plan. Herunder er en liste af alle de indkomne løsninger (*der er ikke taget stilling til effektivitet, brugbarhed, økonomi mm. af disse forslag – de er rapporteret her som, de er skrevet af deltagerne. Ordlyden er også rapporteret direkte fra deltagerne*). Lad dig inspirere af disse tanker og løsninger.

Arrangementet sluttede af med lidt input fra 3 bestyrelsesmedlemmer fra Vester Skerninge vandværk, som deltog. De er åbne for at alle vandforbrugere deltager i den kommende generalforsamling og vil meget gerne have dialog.

Vigtige datoer:

Generalforsamling i Ollerup vandværk; Ultimo Marts, ikke annonceret endnu.

Generalforsamling i Ulbølle vandværk; **D. 21. Marts, kl. 19.00.** Se annoncering i Ulbølle Sogneblad

Generalforsamling i Vester Skerninge vandværk; **D. 25. Marts, kl. 19.30,** Se annoncering i Ugeavisen Svendborg

TILTAG DERHJEMME:

- 1. Spar på vandet** – der er sådan set masser af grundvand under Sydfyn, men borerne holder ikke evigt, det er meget dyrt at etablere nye borer, og svært at finde grundvand af en høj nok kvalitet, der ikke er i fare for at blive forurennet. Så pas på det vand vi har!

Konkrete sparetips;

- **Opsamling og brug regnvand** til meget mere i husholdningen og haven (fx vande blomster, skylle ud i toilettet, mm.)
  - Brug lavt-skylstoiletter, tis i haven, og lad vær med at skylle ud i toilettet hver gang
  - Brug dit tøj længere – vask mindre. Sæt vasketøj i blød (i koldt vand) i stedet for at vaske det i maskine. Brug eco-programmet.
  - Undgå at have vandet løbende: Tjek at du ikke har haner og toiletter der løber, drypper og lækker. Brug det kolde hane-vand, mens du venter på det varme, til andre formål.
  - Gem dit badevand til toiletskyl – der er rigtig meget vand at spare.
  - Tag færre og kortere bade
- 2. Vær miljøbevidst – undgå sprøjtegifte og kemikalier der kan skade grundvandet:**
    - Drop al brug af sprøjtegifte derhjemme og på din jord
    - Køb ikke buketter, potteplante og blomster, der er dyrket konventionelt – der er brugt meget sprøjtegift
    - Plant spiselige planter på din jord – fx flerårige krydderurter og stauder. Vi er bedre til at undgå kemikalier, når vi selv skal spise afgrøden.
    - Køb miljømærket – blandt andet maling og andet der med tiden vaskes ud på jorden og ned i grundvandet.
    - Brug gamle husråd; brug eddike i stedet for rengøringsmidler med skadelige stoffer i.
    - Køb genbrug i stedet for nyt – produktionen af forbrugsvarer (især tøj!) er storforbruger af vand.
  - 3. Brug haven til at beskytte grundvand og holde på overfladevandet:**
    - Plant træer og lav skovhaver – de skaber skygge, holder på fugt og overfladevand i din have, så du ikke skal bruge drikkevand på at vande.
    - Plant pil - de renses vand og forebygger udledning af spildevand (pilerensningsanlæg er fx etableret i Hundstrup)

LOKALE TILTAG:

- 1. Beskytte områder omkring borer:**
  - Skovrejsning – vi skal søge fonde der kan støtte det

- Etablere og vedligeholde konstruktiv kontakt med de lodsejere og landmænd der ejer jorden omkring borer for at få etableret BNBO'er hurtigst muligt. Der skal i hvert fald ikke sprøjtes på arealer ovenfor vores alle sammens grundvandsmagasiner.

2. **Stille krav til alle lokale foreninger og erhverv om at beskytte grundvandet inklusiv:**

- a. Kirken og menighedsråd; Kirken er én af de største jordbesiddere i DK og har flere steder i DK lavet skovrejsning. Lokalt har de afgivet jord til vandrestier. Drop giften på kirkegårde og i præstegårde.
- b. Forsamlings- og fælleshuse: Vær miljøbevidste – drop giften, lav vandbesparelser, mm.
- c. Petanquebanen: Drop giften
- d. Brugserne?
- e. Idrætsforeninger?
- f. Skovbrug – der er mange producenter af juletræer i vores lokalområde og der sprøjtes rigtig meget.

3. **Involver dig i dit lokale vandværk:**

- Flere almindelige forbrugere og borgere skal være i bestyrelserne – der skal være mere diversitet
- Flere skal komme til generalforsamlingerne og involvere sig aktivt.
- Vandværksbestyrelserne skal være bedre til at kommunikere åbent med alle borgere, så vi kan have en demokratisk lokal samtale om grundvand- og drikkevand. Lige nu er det nærmest en lukket klub som meget få kender til.

4. **En stærkere lokal samtale om grund- og drikkevand**

- Vi skal have en lokal diskussion om vi i fremtiden skal *rense vores drikkevand* (det har ikke været politikken indtil nu i store dele af Danmark) eller udelukkende *satse på nye borer* når vandet ikke opfylder standarderne for drikkevand (i Ollerup vandværk er der nu både afkalkning af vandet samt UV-behandling af vandet).
- Skal vi acceptere opblanding af vand fra forskellige kilder med forskellige kvaliteter?

- ## 5. **Flere interesser kan tilgodeses i et område** og lokale løsninger – tænk på tværs af flere energi- og miljø og naturområder og lav løsninger der fx både kan rumme, sol/vindenergi, sikker vandindvinding og skabe mere natur lokalt.

6. **Vores lokale vandværker skal være 'vandtætte':**

- Boringerne skal gøres tætte og sikres, så forurening med overfladevand undgås: med større risiko for oversvømmelser og mere overfladevand i fremtiden, er boringerne udsatte. Vi skal handle nu og ikke vente.

- Vandværkernes bestyrelser skal kunne 'sejle selv': Lokale vandværker skal være stærke organisationer, der kan varetage komplekse opgaver. De skal være robuste og demokratiske.

REGIONALE OG NATIONALE TILTAG:

1. Lovgivning nu:

- **lovgivning om BNBO'er og andet grundvandsbeskyttelse.** Brug for flere værktøjer (udover frivillige aftaler med lodsejere) så lokale vandværker kan beskytte grundvandet omkring borer
- **Lovgivning på EU og DK niveau** om at forbyde pesticider og andre giftige stoffer (forbyd Roundup!)
- **Lav biodiversitetsregnskaber**, så alle tilgodeses – mere fokus på miljøøkonomi.
- **Lovgivning om hvem der skal rydde op efter forening efter nye virksomheder**
Ved nye virksomheder er der et princip om at 'forurener betaler' – men ikke lovhjælp.

2. **Teknologisk udvikling i fødevarerproduktion** kommer til at betyde meget – fx robotteknologi, genanvendelse af vand, andre fødevarer mm.

3. **Skovrejsning og kystbeskyttelse:** rejs skov i naturbeskyttede områder samt i kystbeskyttelseszoner (lige nu må der ikke rejses skov tæt ved strand – det begrænser hvor der kan laves skov).